

Lehet, hogy nő írta...

A közelmúltban az Országos Széchényi Könyvtár állományába került a Leuveni Kódex; ebben fedezték fel 1922-ben az első magyar nyelvű verset, az Ómagyar Mária-síralmat. Több magyar kutató láthatta külföldön a kódexet, annak 134/b lapján a magyar nyelvű verset. Majdnem másfél évtizeddel ezelőtt — 1968 nyarán — azonban járt Leuvenben egy magyar kutató, aki nemcsak a paleográfia, az írástörténet nemzetközileg is elismert szakembere, hanem a középkori irodalom és művelődéstörténet kitűnő tudósa is. Mezey László professzor a könyvtárban töltött három napot arra használta fel, hogy az egész kódexet szemügyre vegye írástörténeti szempontból, de szerkezetileg és tartalmilag is tanulmányozta azt. Több olyan gondolatot vetett fel, amely a kódexről eddigi tudásunkat bővítette, illetve néhány, a tudományos köztudatban elfogadott megállapítást módosított — de legalábbis megkérdőjelezett.

Először is, a latin nyelvű írást eredetiben vizsgálva megállapította, hogy: „az írás a maga valóságában — inkább, mint homályos mikrofilmen, ahol eddig mód nyílt a vizsgálatra — határozottan ellene mondott minden eddigi bizonyosra vett olasz eredetnek.” Több irányú írástörténeti elemzés után megállapítja, hogy szerinte kétséget kizáróan francia eredetű a kódex zömének betűvetése. Mezey professzor a magyar bejegyzésekkel, és elsősorban az Ómagyar Mária-síralom szövegével kapcsolatban nagyon valószínűnek tartja, hogy azokat 1270 körül (vagy még előbb) írták. (Előzetben Gragger Róbert és Jakubovitch Emil 1922-ben tett

megállapításával, miszerint a szöveget 1280—1310 között írhatták.) Beszámolójában megállapítja Beszámolójában megállapítja Mezey László, hogy az írást „... időrendben leginkább IV. Béla Zechud ispán és testvére részére adott adománylevelében (kisebb privilegialis 1258), illetőleg az óbudai káptalan egy tiltakozó (1243) és egy jelentő levelehez (1261) látom közel állónak.”

Hogy ki írhatta le a magyar vers szövegét — és vajon ugyanaz fordította-e magyarra a kódexben ugyancsak megtalálható latin szövegből, amit egyébként szintén magyar kéz írt le, talán sohasem lehet kideríteni. Mezey professzor a latin szöveg leírójáról megállapította, hogy: „Ez a 'notátor' a hiteleshelyek, az ország nagybírái és az ispánok mellett klerikusi szolgálatot teljesítők közé tartozhatott.”

De hát mégis, ki írhatta le a vers magyar szövegét?

Mezey professzor: „... a magyar síralom bejegyzője, aránytalanul bizonytalanabb kézzel, a kor textuális, könyvírásai reprodukálja, korántsem klerikusi, gyors és könnyed technikával. E bejegyző — talán nő — távol áll a kódex francia és magyar sriptorainak nem éppen alacsony színvonalától.”

Tehát az is lehetséges, hogy első magyar versünket, az Ómagyar Mária-síralmat női kéz tette papírra.

Több tényező alapján feltételezi ugyanis Mezey, hogy az Ómagyar Mária-síralom latin szövege, Geoffroi de Breteuil éneke „talán már a szerző életében eljutott Magyarországra, a király, III. Béla udvarába.”

B. P.

Hogyan dolgozik a városi pártbizottság?

Tarka nézetek keringenek arról városzerte, hogy a párt dologi csupán a kommunistákra tartoznak-e. Alighanem az ötvenes évek elején eresztett gyökeret az a vélemény, hogy ami a pártban történik, az szigorúan belső ügy, ahhoz a tagoknál kívül senkinek sincs köze. Más — valószínűleg az MSZMP kendőzetlen politikáján alapuló — észrevétel szerint a pártélet, a pártban belüli viszony, munkastilus kihát nemcsak az állami vezetésre, hanem a szocialista demokrácia gyarapodására, az egész nép boldogulására, ezért nagyon is érdekli a párttagoké, hogy a párt milyen módszerek révén érvényesíti irányító szerepét. Vagyis: a párt munkamódszere — úgymond — közérzetbefolyásoló tényező. Ez utóbbi véleményeket természetesen veszik a kommunisták annál is inkább, mert a párt és a lakosság folyton erősítő bizalmát látják benne. Nem vitás: abban, hogy önmagára talált a nép, az ország „döntő” szerepe volt a dolgozó emberekre figyelő, az ország adottságaival számoló, következetes marxista-leninista politikának, az őszinte szónak, a türelmes meggyőzésnek, a szavakkal egybevető cselekvésnek.

Másfél évvel ezelőtt központi bizottsági határozat született, hogy a pártszervezetekben és az alapszervezetekben meg kell vizsgálni a munkastilust, a munka módszereit, hogy a továbbfejlesztés útjából elhárítsák az akadályokat. A szegedi pártbizottság ezt a feladatot úgy oldotta meg, hogy széles körű eszmecsereket, beszélgetéseket szervezett a város legkülönbözőbb munkahelyein, és az összegyűjtött vélemények alapos figyelembevételével készített jelentést saját tevékenységéről. A városi pártbizottság és a munkabizottságok tagjai, az üzemi, intézményi pártbizottsági és pártvezetőségi titkárok, állami és tömegszervezeti vezetők nyíltan, gyakran kritikusan mondták el észrevételeiket. Mindenütt a munka további javítását célzó szándék volt érezhető. A problémák feltárása már csak azért is lehetségessé vált, mert a szűk vitafórumokon ki-ki akár többször is szót kaphatott, az időt sehol nem jelölték ki előre.

A summázat szerint a városi pártbizottság a felsőbb pártszervek határozataival összhangban kellő politikai felelősséggel, a követelményekhez igazítva alakítja ki munkarendjét és munkamódszereit. Az elmúlt években a módszerek változtatását a következők is indokolták: a gazdasági életben a minőség szerepének növekedése; a közigazgatásban a környező községek csatlakozása; a pártszervezeti életben az alapszervezetek számának növekedése és az ágazati pártbizottságok létrehozása, illetve az

ezeket tükröző ideológiai viszonyok változása. Tanú rá az idő, hogy a pártbizottság alapvetően jól megfelelt hivatásának, s kelendő önállósággal, felelősséggel végzi a dolgát. Irányító tevékenységében, a felsőbb pártszervek határozatainak végrehajtásakor, valamint saját döntéseinek figyelembe veszi a város társadalompolitikai helyzetét, jelentős politikai, gazdasági és kulturális szerepét. A követelményekhez igazított módszerekkel úgy gondoskodott a pártmunka színvonalának folyamatos növeléséről, hogy az alsóbb pártszervek önállósága tovább erősödött. Munkájának hatékonyságát a párt- és várospolitikában elért eredmények is igazolják. A hatáskörébe tartozó szervek és testületek munkáját elvi-politikai útmutatással segíti, ezért munkamódszerében nincs szükség alapvető változtatásokra. Vannak kisebb-nagyobb problémák, amelyeket azonban a pártbizottság tagjai bővebb ismeretekkel, átfogóbb információk birtokában, rendszeresebb pártmunka vállalásával meg tudnak oldani.

Általános vélemény, hogy a testület időben dönt a legfontosabb kérdésekben. Többen kifogásolták azonban a testületi tagok formális részvételét a döntés előkészítésében, valamint a határozatok olykor gyenge színvonalát. Ennek persze oka az is, hogy többeknek nincs elemző képességük, s szavazáskor gyakran a hozzáértők igenléséhez kapcsolódnak. Egyes kérdések eldöntése előtt tehát nagyobb gondot kell fordítani a szakértők véleményének ismertetésére. Bírálat érte a viták színvonalát, illetve azt, hogy egyes hozzászólások túl hosszúak nyúlnak, nem elég polemizáló, sablonosak, rutinszerűek. Elsősorban a kérdések megoldását segítő, személyesebb hangvételű hozzászólásokra volna szükség. Az új testületi tagok többnyire bátortalanok, egy részük csupán a saját munkaterületéhez kapcsolódó témák tárgyalásakor szólal föl. Nem jó az sem, hogy az osztályok néha a hozzászólók előzetes rábeszélésével kívánják elérni az aktivitást. Egyes hozzászólók ugyanis ezt úgy értelmezték, hogy saját üzemük gazdasági eredményeiről kell beszélniük.

Ezek a felvetések is jelzik, hogy a testület és az apparátus együttműködésében akad még javítani való.

Elvtársaink esetenként lassúnak találják az információáramlást. Felvetődött, hogy a Központi Bizottság üléseiről — a pártbizottsági ülések közötti időpontjai miatt — a tájékoztató későn jut el a testület tagjaihoz. Célszerűnek látszik, hogy amikor a téma megkívánja, hívják össze és gyorsan informálják a

városi pártbizottság tagjait. Az alsóbb pártszervek is nagyobb segítséget adhatnak a városi testületi tagok munkájához azzal, hogy folyamatosan tudomásukra hozzák, mi történik az üzem, az intézmény életében. Általános tapasztalat, hogy mire a végrehajtó bizottság a pártbizottság elé terjeszti a jelentéseket, azok már túl általánosok, kevésbé kritikusak, s alig ösztönöznek vitára. Az írásos indítványok nyilván nem tartalmazhatják az előkészítési folyamatban elhangzott észrevételek mindegyikét, de lehetőség kell adni arra, hogy ezeket megismerje a testület. A szóbeli kiegészítők tömören ismeressék az előkészítő vitákban elhangzottakat, jobban indokolják a javaslatokat, s hívják föl a figyelmet a témával összefüggő gondokra és megoldási lehetőségekre. Kritikaként hangzott el, hogy esetenként figyelmen kívül marad a végrehajtásért felelős szervezetek véleménye. A megkérdetettek többsége szerint a határozatok nem elég konkrétak.

Jogosan vetődött föl — különösen a párttitkárok részéről —, hogy sok az érvényben levő határozat, amelyek között gyakran nehezebb eligazodni, mint a végrehajtásukat megszervezni. Erdemes lenne megfontolni azt a jelzést, hogy a pártbizottsági döntések meghozatalával egy időben vesztik érvényüket az adott témakörben korábban hozott és végrehajtott határozatok. Sokan megállapították, hogy az állami és a tömegszervezeteknek jó a kapcsolata a városi pártbizottsággal, ugyanakkor a testület és apparátusa az indokoltnál több olyan operatív feladatokat vállal magára, amelyeket a tanácsnak vagy a tömegszervezeteknek kellene végrehajtaniuk. Ez egyrészt túlzott leterhelést jelent, másrészt csökkenti az illetékesek munkakedvét és felelősségét. Ezért egyrészt a pártbizottságnak hatékonyabb koordinációra kell törekednie, másrészt szükség van az állami, tömegszervezeti kommunista vezetők felelősségének növelésére.

Jelentősen fejlődött a felsőbb pártbizottságok helyi viszonyok szerinti alkalmazása. Az alapszervezetek többsége megfoghatóan, jól tűzi ki saját feladatait, megjelölve a végrehajtásért felelős személyeket. Ezzel erősödött a végrehajtás megszervezésének és ellenőrzésének fegyelme. Sokak szerint a városi pártbizottság hatékonyan ellenőrzi az alapszervezetek munkáját, voltak azonban, akik tovább szigorítanák ezt a munkát. Az ellenőrzésben kulcsszerepet játszik a végrehajtó bizottság, amely a hatáskörébe tartozó pártszerveket és más intézményeket folyamatosan beszámoltatja. Évente azonban csak egy alkalommal adott számot saját tevékenységéről a pártbizottságnak, s ez kevés. A jövőben minden pártbizottsági ülésen adni kell tájékoztatást a két testületi ülés között végzett legfontosabb munkákról.

A megkérdetettek összesített véleménye szerint a városi pártbizottság munkarendje, munkamódszere általában megfelel a kívánalmaknak, biztosítja a testület és az apparátus rendeltetésszerű működését. A hatékonyabb politikai munka azonban megkívánja, hogy azokat a módszereket részesítsék előnyben, amelyek mentesek a formalizmustól, az öncélúságtól. Olyan munkatársak kellenek, manapság különösen, akik megbízatásukat nem hatalomnak, rangnak és szolgálatnak tekintik. Rugalmasabban kell alkalmazkodni a megváltozott és nehezebb körülményeknek. Igen, a pártbizottság munkamódszere alapvetően befolyásolja a különböző állami, gazdasági és társadalmi szervek munkáját, a párt tömegkapcsolatait, ezért olyan módszerekre van szükség, amelyekkel növelhető az alsóbb pártszervek önállósága, felelőssége és kezdeményezőkézsége.

F. N. I.

Meglehetősen igénytelenül élte az életét. Nem érdekelt se könyv, se színház, se mozi, se zene, se sport. Barátnői nem voltak, férfiakkal csak héba-hóba foglalkozott. Az egyetlen, amit igazán kedvelt — bármilyen nevelésesen is hangzik — a maláta-kávét volt. Egyszer a maláta-kávés dobozban talált egy sorsjegyet, mely tudatta vele, hogy kétéhetes tengerparti üdülést nyert. A társasutazásra természetesen — bár nem túl nagy kedvvel — elment. A gyülekezési helyen az utazási iroda illetékesei közölték, hogy ő az iroda egymilliomodik utasa, és ezért visszakeresése után egy autóval fogják megajándékozni.

Amikor az autó átvételére érkezett, ismét kisebb küldöttség várta őt, és az öltönyös urak örömmel újságolták, hogy autója pontosan a félmilliomodik eladott példány. Virággal halmozták el, és a kezébe nyomtak egy lakaskiutalást.

Példátlán szerencsesorozatát

Maláta-kávét

nek, a szerencsének, és ezzel a nagyvilági életnek. Azontúl már nem érdekelt se könyv, se színház, se mozi, se zene, se sport. Barátnői látogatásai megritkultak, a férfiak sem keresték kegyeit. Azontúl az egyetlen, amit a történetek ellenére is igazán kedvelt, a maláta-kávét volt. Míg nem az egyik nap a pasztillakészítő gépsor felett, az emeleti szerelőcsarnokból egy zacskó kihelyezett patkánymérget hullt a készülő maláta-kávéba. Ebből a sorszomból jutott neki a közérzetben, s bár a rádió azon a napon többször is bement a vételhető mérgezett tartalmú kávéval töltött dobozok sorszáma, ő nem hallgatott rádiót, így nyugodtan készítette el, s itta meg a reggel vásárolt maláta-kávét. Vesztere... A rendőrség két nap múlva talált rá a szomszédok bejelentése alapján. A konyhasztal mellett hevert, jobb kezében egy maláta-kávés dobozt, a balban pedig egy sorsjegyet szorongatott.

TRENCSENYI ZOLTÁN

Bertók László

Sírvers, 1980

Jöttek-mentek idegenek utolsó szalmaszálon is. Megálltak csöppet, nagy sisakjuk kupoláján fölkelte a hold.

Azt hittük, együtt még lehet, kapaszoktunk a víz alatt. Csizmájuk talpa eltakarta, de itt is, ott is buborék.

Kondult a világ, mint a kút. Fölszóltunk rájuk: emberek! Cingár szavunk a partot verte, ők meg fújták a magukét.

Arcuk volt és üres kezük, aztán végképp elmerültek. Ók feküsznek köpenyben alul, fölöttünk törött szalmaszál.

